

Vlaanderen
is omgeving

Duurzame voeding - Op stap met Renée, olé! Handleiding

DE HELIX

Vlaams Kennis- en Vormingscentra
voor Natuur en Milieu

DEPARTEMENT
OMGEVING

omgevingvlaanderen.be

Dit pakket werd ontwikkeld door de educatoren van
het Vlaams Kennis- en Vormingscentrum voor Natuur en Milieu De Helix.

Praktisch

Doelgroep

Kleuters van de 2de en 3de kleuterklas

Duur

3u.

Doel

- ▶ Kleuters leren streek- en seizoensgebonden groenten en fruit kennen
- ▶ Kleuters maken een bewuste keuze rond duurzame voeding
- ▶ Kleuters gebruiken al hun zintuigen om hun omgeving te leren kennen

Materiaal voor de gids

- ▶ De handleiding
- ▶ Renée de rups in de appelboom

Materiaal ter hoogte het grasveld onder de lindeboom op de binnenkoer:

- ▶ picknickmand gevuld met appelsap/appelmoes
- ▶ gezelschapsspel op boomschijven
- ▶ dobbelsteen
- ▶ opdrachtenkaarten en quizvragen
- ▶ seizoenkalender fruit
- ▶ puzzels van fruit
- ▶ 2 picknickdekentjes
- ▶ zoekkaartjes
- ▶ Slotverhaal

In zaal 2:

- ▶ Wereldkaart + kaartjes van vrachtwagen, vliegtuig en boot + pluche fruitstukken
- ▶ Eventueel: zaaadjes/pitjes/bosaardbeiplanten

Picknicktafels binnenkoer:

- ▶ boekje seizoensgroenten en -fruit (per maand)
- ▶ A3 papier
- ▶ potjes om modder in te doen (4)
- ▶ schepjes
- ▶ eventueel twee flessen gevuld met water (om modder te maken)
- ▶ drinkbekers
- ▶ fruit (3 appels, pakje aardbeien (juni), druiven (sept), rozijnen, confituur, noten)

- ▶ snijmes
- ▶ appelsap

Op grasveld tussen de appelbomen

- ▶ logo fairtrade

Bank onder de moerbeiboom

- ▶ Foto's demonstratie plukken van fruit
- ▶ vergrootglazen, verrekijkers, spiegeltjes
- ▶ Kommetje om fruit te verzamelen

Druivenstruik:

- ▶ Rozijnen

Kledij

Regenkledij en stevige schoenen.

Inleiding

Renée is zoek. Ze had reuzenhonger. Waar zou ze kunnen zijn? Ze eet graag iets rond, groen, rood of geel, met een steeltje. Het is sappig en hard om in te bijten. Binnenin zitten er pitten. Als je een pitje in de grond plant, groeit er een boom. Waar zou Renée zijn?

De kinderen gaan samen met de gids op zoek naar Renée, verstopt in de appelboom.

Renée is een vrouwelijke rups en heel verlegen. Daarom durft ze niets te zeggen tegen de kinderen. Ze fluistert in de gids zijn/haar oor en deze moet dan aan de kinderen vertellen wat Renée heeft meegemaakt.

Onlangs was Renée in de winkel een mooi kleedje aan het passen toen ze plots haar naam hoorde. Het was haar vriendin Renette die haar heel wat complimentjes gaf omdat ze zo'n mooi kleedje droeg. Wat zie je er blij en gezond uit! Renée verklapte haar geheim: ze eet namelijk dolgraag appels. Deze zijn supergezond. Ze zou het hele jaar door appels willen eten, maar die zijn er helaas niet altijd in de tuin, dan maar appels in de winkel kopen.

Renette schrok hier wel een beetje van. Weet je wel dat appels niet het hele jaar door groeien en dus vaak van de andere kant van de wereld komen? Renette zegt dat ze beter eens twee keer na zou denken voor ze appels in de winkel koopt: het is beter om seizoensgebonden fruit en groenten te eten en streekproducten te kopen.

Renée vraagt aan de kinderen of ze haar willen helpen op haar zoektocht naar groenten en fruit uit de tuin, want eigenlijk weet ze niet zoveel over het fruit en de groentjes uit haar buurt.

Als de kindjes Renée willen helpen krijgen ze allemaal een cadeautje: appelsap/appelmoes. Volgens haar vriendin Renette is het dé ideale manier om appels te bewaren. Ze zitten in de picknickmand, oei waar is de mand nu heen?

Route

Stopplaats 1: Appelboom achter de bakoven + grasland onder de lindeboom op de binnenkoer + zaal 2

Stopplaats 2: Picknicktafels binnenkoer

Stopplaats 3: Bewegingsverhaal aan de appelbomen

Stopplaats 4: Moerbeiboom, de bessenstruik, aardbeiplanten en notenboom

Stopplaats 5: Druivenstruik op de binnenkoer

Stopplaats 6: Picknicktafels binnenkoer

Stopplaats 7: composthoop

Stopplaats 8: Onder de lindeboom

Algemeen verloop

Deze activiteit gaat door in de tuin van De Helix met in totaal 8 stopplaatsen.

De inleiding gebeurt aan de hand van een verhaal in de appelboomgaard. Daarna gaan de kinderen samen met de gids op tocht en ontdekken ze spelenderwijs waarom groenten en fruit van het seizoen en van de streek heel goed zijn voor onze aarde.

Inhoud

Stopplaats 1: Gezelschapspel en wereldkaart

Appelboom achter de bakoven + grasland onder de lindeboom op de binnenkoer + zaal 2

Materiaal: Onder de lindeboom - picknickmand met appelsap/appelmoes, boomschijven als pad uitleggen tot aan de picknickmand, Zaal 2 - de wereldkaart + pluchen stukken fruit en vervoersmiddelen

Benodigheden aan de start van het spel: dobbelsteen, quizvragen, beurtenkaartjes/zoekkaarten, opdrachtkaarten, puzzels, seizoenskalender fruit, 2 picknickdekentjes

Doel van deze stop

Seizoensgebonden en lokale fruitsoorten worden via een gezelschapspel op een speelse manier ontdekt. Nadat het land van oorsprong van enkele fruitsoorten wordt onderzocht, wordt een link gelegd met het milieu: het is vervuilerder om fruit in te voeren.

Het gezelschapspel: instructies

Renée zet zich aan de start. De kleuters nemen plaats op het picknickdeken. Het is de bedoeling dat de kindjes samen met Renée de picknickmand met appelsap/appelmoes bereiken via het pad van boomschijven. De kleuters gooien om beurt met de dobbelsteen. De andere kinderen wachten ondertussen op het picknickdekentje. Renée mag evenveel stappen zetten als de dobbelsteen aangeeft, maar pas op van de doorstreepte bol op de dobbelsteen, want dan moet Renée een stapje achteruit! Op de boomschijven staan fruitsymbolen en een geschilderd mandje. Bij het mandje hoort een kleine doe-opdracht (zie opdrachtkaartjes). Bij een fruitsoort hoort een quizvraag en/of een kleine doe-opdracht. Het kindje die de dobbelsteen gooide en het kindje die een goed antwoord gaf krijgen een (beurten)kaartje rond de nek.

Praktische afspraken tijdens het spel

- ▶ De begeleider duidt het kindje aan dat met de dobbelsteen mag gooien en ook de kindjes die mogen antwoorden op de vragen. De andere kindjes blijven op het picknickdekentje zitten.
- ▶ Enkel de kindjes die aangeduid worden om ofwel de dobbelsteen te gooien of te antwoorden op de vragen mogen Renée volgen op haar pad. Als Renée stopt, dan stopt iedereen.
- ▶ Om er voor te zorgen dat elk kindje aan bod kan komen mogen alleen kindjes zonder kaartje rond de nek de vragen beantwoorden en de dobbelsteen gooien.
- ▶ Op het einde van het spel moeten ALLE kinderen een zoekkaartje rond de nek hebben. Dit kaartje zullen ze in een latere fase nog nodig hebben.

Begeleidende vragen tijdens het gooien van de dobbelsteen

- ▶ Hoeveel ogen zou je moeten gooien om op de appel/noot, ... te komen?
- ▶ Hoeveel boomschijven zijn we al vooruit gegaan?
- ▶ Hoeveel juiste antwoorden hebben we al gegeven?
- ▶ Zouden deze stukken fruit in België gekweekt kunnen worden? Antwoord: alle stukken fruit op de tegels kunnen gekweekt worden in België.
- ▶ In welk seizoen kunnen we de vruchten plukken? (zie hiervoor ook seizoenkalender)

	lente	Zomer	herfst	winter
Aardbeien	X	X		
Appel			X	X
Frambozen		X	X	
Kersen		X		
Pruimen		X		
Rode bessen		X		
Druiven			X	
Meloen		X	X	
Perzik		X		
Peer			X	X
Noot			X	
Kiwi		X		
Braambes		X	X	

Mogelijke doe-opdrachten bij het spel

- ▶ Beeld een appel uit
- ▶ Maak met materialen zoals takjes, steentjes, blaadjes, enz. een druiventros
- ▶ Zoek een vriendje en hang samen zoals twee kersen. Loop rond het pad, zonder elkaar los te laten en kom terug
- ▶ Een perzik is een zacht stukje fruit. Wij kunnen ook iets zachts doen. Beweeg zacht over de arm van jouw buur. Vind je dit leuk? Waarom? Waarom niet?
- ▶ Eekhoorns eten graag noten. Doe alsof je een eekhoorn bent en dat je knabbelt aan een nootje.
- ▶ Doe een vogel na die de bessen probeert te stelen
- ▶ Gooi schors of een tak omhoog, draai een rondje en vang ze terug op
- ▶ Neem een voorwerp dat dezelfde kleur heeft als een kiwi
- ▶ De groep wordt in 4 groepen verdeeld. Elk groepje krijgt een puzzel met een fruitsoort op die ze mogen maken.
- ▶ Eén kleuter krijgt een afbeelding van een stukje fruit. De kleuter benoemt eigenschappen van dit stukje fruit. De andere kleuters moeten raden over welk stukje fruit het gaat.
- ▶ Ga bij je lievelingsstukje fruit staan. Waarom is dat jouw lievelingsfruit?

Bespreking bij aankomst aan de picknickmand

Wanneer de picknickmand is bereikt, verzamelen de kindjes in zaal 2 rond de wereldkaart met pluchen stukken fruit. De begeleider stelt hierover enkele vragen. Bijvoorbeeld:

- ▶ Kan je al het fruit afgebeeld op de boomschijven het hele jaar door in de tuin zien?
- ▶ Vanwaar komt dan het fruit in de winkel?
- ▶ Hoe geraakt dit fruit dan vanuit dit verre land tot in België? De kleuters mogen zelf nadenken welk vervoermiddel voor het transport wordt ingezet
- ▶ Waarom is het beter om fruit te eten dat uit onze tuin komt? Antwoord: Het fruit is lang onderweg met de boot, vrachtwagen of per vliegtuig. Hierdoor wordt er veel brandstof gebruikt in de motoren waardoor er gassen vrij komen die de aarde opwarmen. Fruit eten uit onze tuin is daardoor milieuvriendelijker.

De picknickmand mag nadien meegenomen worden op de tocht en verder aangevuld worden met fruit.

Stopplaats 2: crea-activiteit

Picknicktafels binnenkoer

Materiaal: Boekje seizoengroenten en -fruit in België (per maand), A3-papier, schepjes, potjes om modder in te maken, fles water, natuurlijk materiaal verzamelen zoals modder, takken, gras, blaadjes, bloemen, ...

Doel van deze stop

De kleuters ontdekken via een crea-activiteit in welke maand de seizoengroenten en -fruitsoorten voorkomen. Ze knutselen op een A3-papier een groente of fruitsoort uit hun geboortemaand en dit met natuurlijke materialen die ze zelf verzamelen. Zo maken ze met z'n allen een groenten- en fruitkalender.

Instructies

- ▶ Vooraf: Verzamel de geboortemaand van de kleuters.
- ▶ Overloop samen met de kleuters de maanden van een kalenderjaar
- ▶ Per maand laat de begeleider de kleuters die jarig zijn in de betrokken maand recht staan.
- ▶ De begeleider toont per maand de groenten en fruit die in die maand voorkomen. De kleuters proberen ze te benoemen.
- ▶ De kleuters krijgen de prenten met de groenten en fruit van hun geboortemaand mee. Onderling wordt er gekozen wie welke prent krijgt.
- ▶ Elke kleuter krijgt A3-papier mee. Noteer hierop bovenaan de naam van de kleuter en de juiste geboortemaand.
- ▶ De kleuters gaan op zoek naar natuurlijke materialen om een bepaalde groente of fruitsoort van hun geboortemaand te tekenen op het blad. Nadien vertellen zij in groep meer over de tekening die ze hebben gemaakt.

Stopplaats 3: Bewegingsverhaal "Renée wil appels plukken"

Op het grasveld tussen de appelbomen:

Materiaal: Fairtrade logo, ladder om de appels te kunnen plukken

Doel van deze stop

Via een bewegingsverhaal ("Renée wil appels plukken") ontdekken kleuters hoe ze appels moeten plukken. Ze mogen hieraan ook actief deelnemen: proberen springen om een appel te bemachtigen, op een ladder klimmen, zich goed uitrekken.

Ze leren bij deze activiteit enerzijds het verschil tussen hoogstammige en laagstammige appelbomen kennen. Anderzijds kan de link gelegd worden tussen de prijs van een appel en het zware werk dat het plukken van appels met zich meebrengt.

Instructies

- ▶ De begeleider neemt Renée en de kleutertjes mee naar het grasveld. Niet alleen aan het huis van Renée staan immers appelbomen. Op het grasveld vind je er nog veel meer!
- ▶ Begeleider vertelt: op het einde van zomer en in de herfst kan je er appels plukken. De appels groeien er ook al in de lente, maar je moet wachten tot ze rijp zijn om ze te plukken. Renée wil graag appels, zullen we eens voordoen hoe je appels moet plukken?
- ▶ Laat de kleuters een appelboom kiezen waaruit de appels zullen geplukt worden. Ze kunnen kiezen uit de appelbomen met een groen lintje aan.
- ▶ Lees het bewegingsverhaal voor aan één van de hoogstammige appelbomen en pluk terwijl samen met de kleuters enkele appels.
- ▶ Doe de bespreking van het fairtrade-logo.

Na het plukken aan de hoogstammen bevraagt de begeleider de kleuters: vonden ze het plukken van de appels gemakkelijk? Denken ze dat appelboeren zwaar werk doen als ze veel appels moeten plukken?

Je kan op de producten die je koopt in de winkel zien of de boeren genoeg geld gekregen hebben voor hun zware werk als je het fairtrade-logo op de verpakking ziet.

- ▶ Ga daarna op zoek naar de laagstammige appelbomen aan de inkom van de Helix. (Je kan dit inleiden door aan de kleuters vragen te stellen als: zouden er ook lage appelbomen bestaan waar we geen ladder voor nodig hebben?)
Vergelijk de hoogte van de bomen: kan je eronder staan?, groeien hier nu meer/minder appels aan de boom? (Antw: meer appels aan de hoge boom, dus beter hoge appelboom zetten in de tuin als je meer appels wil kunnen plukken)

Het bewegingsverhaal

Oh, zo'n mooie appel, die zou ik wel graag hebben, hij hangt op de onderste tak, we kunnen er gemakkelijk aan. Maar met één appel hebben we nog niet genoeg, we moeten nog andere appels hebben. Oei, die appels hangen hoger in de boom. Kunnen jullie je eens uitrekken zodat we aan de appel kunnen? Goed zo, nu hebben we al twee appels, zie je dat Renée? Nu moeten we nog een derde appel plukken, zo heeft Renée extra veel appels. Hoe zouden we er bij geraken? Spring maar eens hoog in de lucht zodat jullie aan de appel kunnen. Kunnen we erbij? Neen we kunnen er niet bij. We zullen onze ladder moeten nemen om aan de appel te geraken. Neem maar allemaal je ladder. We geraken nog steeds niet aan de appel, we zullen onze ladder moeten verzetten. Zo'n zware

ladder. We hebben eindelijk de appel te pakken. Amai, wat een zwaar werk die appels plukken. Zouden er soms nog kleinere boompjes zijn waar we appels kunnen plukken? Renée denkt van wel, daar geraken we misschien makkelijker aan.

Stopplaats 4: Zoektocht

Moerbeiboom, bessenstruik, bosaardbeiplanten, notenboom

Materiaal: zoekkaarten, foto's demonstratie plukken fruit, verrekijkers, vergrootglazen, spiegels, confituur, kommetje om fruit te verzamelen

Doel van deze stop

De kleuters gaan op zoek naar het fruit dat op hun zoekkaartjes afgebeeld staat. Ze mogen hiervoor vergrootglazen, verrekijkers en spiegelglazen gebruiken. Zo leren ze de eigenschappen van de plant, boom of struik beter kennen.

De kleuters leren hoe ze zorgzaam met de natuur kunnen omgaan tijdens het plukken van het fruit.

Instructies

- ▶ Aan de moerbeiboom: Welke vruchten groeien er aan deze boom? Het is wel een hele grote boom, hoe kunnen we nu zien dat er vruchten in hangen? (Antw: in september zijn er geen vruchten op de moerbeiboom) De kleuters krijgen vervolgens een verrekijker van de begeleider.
- ▶ Renée wil toch graag ook eens ander fruit eten, Renée vraagt of de kleutertjes willen helpen zoeken. Ze kijken op hun zoekkaartje, verkregen tijdens het gezelschapsspel, en mogen zelf aan de slag. Ze zoeken de moerbeien, bessen, bosaardbeien en noten aan de hand van vergrootglazen, verrekijkers en spiegelglazen. (De kindjes met de druiven zullen nog even moeten wachten om een druivenstruik te zien)
- ▶ De begeleider verzamelt de kindjes om stil te staan bij de demonstratiefoto's over het plukken van de vruchten. De kindjes mogen dan hun vruchtjes gaan plukken en ze verzamelen in een kommetje.
- ▶ Als de vruchtjes gevonden zijn, worden de zoekkaartjes terug aan de begeleider gegeven. Renée merkt op dat er nog kindjes zijn die hun vruchtjes niet hebben gevonden (druivenstruik).

Tijdens de zoekopdracht kunnen volgende vragen aan de kleuters worden gesteld

- ▶ Hangen er al vruchten aan de boom, struik of plant?
- ▶ Wat zien jullie als jullie met het vergrootglas kijken?
- ▶ Zien jullie al aardbeien onder de plantjes hangen (gebruik spiegelglaz)?
- ▶ Zijn de bladeren van de bomen verschillend?
- ▶ Hoe zou het komen dat de aardbeien zo klein zijn?
- ▶ Waarom zouden er nu geen aardbeien en bessen groeien?
- ▶ Hoeveel vruchtjes hebben jullie gevonden?
- ▶ Weten jullie hoe we de aardbeien en bessen kunnen bewaren zodat we ze in de winter kunnen opeten? (confituur: stop deze ook in de picknickmand)
- ▶ Hoe zouden we de noten kunnen verzamelen, moeten we die ook plukken?
- ▶ Heeft een noot een schil? (harde, tweedelige schaal)
- ▶ Zijn de appels even groot als in de winkel? (hier kan ook verwezen worden naar de gekke vorm die vruchten soms hebben in de tuin versus in de winkel, link naar voedselverspilling)

Stopplaats 5: Vervolg zoektocht

De druivenstruik

Materiaal: zoekkaarten, verrekijkers, vergrootglazen, spiegels, rozijntjes, kommetje om fruit te verzamelen

Doel van de stop

De kleuters zoeken naar de druivenstruik die op de laatste zoekkaartjes afgebeeld staat. In september kunnen enkele druiven geplukt worden, in juni toont de begeleider de rozijnen. De druiven en/of rozijnen worden meegenomen naar de volgende stop.

Instructie

Zie vorige stop

Mogelijke vragen tijdens het waarnemen

- ▶ Is dit nu een boom, plant of struik?
- ▶ stam vergelijken met de moerbeiboom, appelboom, notenboom
- ▶ Bladeren vergelijken. Welke vind je de mooiste?
- ▶ Vergelijken grootte druifjes met de druiven in de winkel. Waarom zijn ze in de winkel groter? (Antw: serres, andere landen, bemesting)
- ▶ Waarom staat de druivenstruik tegen de muur? (klimplant)
- ▶ Hoe kunnen we de druiven bewaren? (rozijnen, druivensap, wijn, druivensuiker)
- ▶ Hoe maken ze rozijnen? (druiven drogen in een voedseldroger op 68 graden. Na 1 dag heb je al rozijnen)

Stopplaats 6: Picknicktafels binnenkoer

Materiaal: verzamelde fruit of verwerkingen van fruit, snijmes, bekertjes, appelsap, wasbak

Doel van de stop

Geplukt fruit wordt geproefd. Bij deze stop kan een link gelegd worden met voedselverspilling (gekke vormen zijn even lekker) en biologische voeding (schillen eten van bio-appels mag).

Instructies

De begeleider spoelt het fruit, verdeelt het onder de kinderen. De kinderen proeven.

Waarnemingen tijdens het proefmoment

- ▶ Zoeken naar pitten, sap, klokhuis enz
- ▶ Probeer eens de schil van een noot te verwijderen. Hoe moet je dit doen?
- ▶ Groottes vergelijken van fruit
- ▶ Sap van druiven en rozijnen vergelijken
- ▶ Vragen naar favoriete stukje fruit/minder lekker stukje en laten verwoorden waarom

- ▶ Smaakt het stukje fruit met de gekke vorm nu even goed dan een stukje fruit uit de winkel? (aanzet naar voedselverspilling)
- ▶ Appel met schil en zonder schil laten proeven. Aangeven dat je schil mag eten omdat het biologische voeding is.

Stopplaats 7: Composteren

De composthoop

Materiaal: de resten van het fruit, eventueel vergrootglas

Doel van deze stop

De kleuters leren dat je resten van groenten en fruit kan composteren en dat dit voordelen biedt voor zowel mens, dier als milieu.

Instructie

Aanzet: Renée wil graag opruimen want ze wordt moe. Waar is die vuilnisbak?

- ▶ De schillen en resten van het fruit samen met de kleuters naar de composthoop brengen.
- ▶ De begeleider vertelt waarom composteren belangrijk is.
 - goedkoop: geen container nodig
 - goed voor het milieu: geen afvalophaling nodig
 - dieren kunnen de resten opeten o.a. wormpjes, kevers, vogels, muizen, enz.
 - goed voor de bodem: je kan er planten mee bemesten, in plaats van schadelijke producten te gebruiken
- ▶ Enkel bij voldoende tijd kunnen ook volgende activiteiten nog plaatsvinden:
 - Zoeken naar leven in de composthoop (kriebelbeestjes)
 - Zoeken naar resten van voedsel en proberen achterhalen wat het vroeger was
 - Zoeken naar resten die al aan het verteren zijn
 - Kijken met het vergrootglas naar de structuur

Stopplaats 8: Verhaal

Onder de lindeboom

Materiaal: verhaal droom van Renée, picknickdekentjes, zadjes/pitjes/aardbeiplantjes om mee te geven

Doel van de stop

De kleuters luisteren op het picknickdekentje naar het verhaal over de droom van Renée en herhalen zo op een speelse manier de tocht.

Instructie

- ▶ Inleiding: Renée is moe, we gaan weer naar haar huisje toe. Daar kan zij slapen, zodat zij niet meer zo veel moet gapen! Renée droomt over haar tocht met de kleuters. We luisteren naar haar droom op de picknickdekentjes.
- ▶ Begeleider leest slotverhaal voor.
- ▶ De begeleider bespreekt nog kort dit verhaal:
 - Wat kan je doen als je teveel fruit over hebt en je wil ze bewaren?
 - Waarom is het goed om fruit en groenten uit eigen tuin te eten?
 - waarom is het een goed idee om in de tuin of in een bloembak te zorgen voor fruitbomen, struiken en plantjes? Zouden jullie dit op school ook willen doen?
 - Hoe moet je er dan voor zorgen (voldoende water geven en compost van de composthoop)

Begeleider geeft pitten van de appels mee om op school aan de slag te gaan. Niet vergeten: resten op de composthoop doen, dat is goed voor milieu, voor ons en voor de diertjes.

Slotverhaal

Op een morgen hoorde Renée heel veel lawaai. Zij was net een lekkere appel aan het eten onder haar appelboom. Renée eet zo graag appels dat zij daar haar huis heeft gemaakt. Dan zag Renée waar dat lawaai vandaan kwam. Het was een klas en ze waren op zoek naar een appelboom.

‘Oei, oei, zou ik me niet beter verstoppen?’ zei Renée. Maar het was al te laat. De kinderen hadden haar al zien zitten! Renée stelde zich voor en vertelde dat zij graag appels eet. Een andere rups uit het dorp had haar verteld dat sommige stukken fruit uit een ver land komen. Ze vertelde haar dat als Renée de lucht terug proper wil, we beter fruit uit de tuin of uit de buurt eten. Renée was radeloos, ze wist niet waar te beginnen.

Gelukkig zei één van de kinderen: ‘Wij helpen je wel! We gaan fruit zoeken in de tuin!’ De kinderen waren heel enthousiast en wilden meteen de appels uit de boom plukken. Maar ze waren nog niet rijp (juni) of ze hingen te hoog (september). De juf vertelde dat er in de winter geen appels aan de bomen hangen, maar de boeren kunnen die lang bewaren in frigo’s of in kelders. Sommige boeren maken er appelsap of appelmoes van, je kan zelfs koekjes maken met appel. Dat zijn allemaal verschillende manieren om appels te bewaren. De juf had zelfs wat appelsap en appels mee in een picknickmand. Maar ze vond ze niet onmiddellijk. Gelukkig zagen de kindjes in de verte de mand staan. Om de mand te bemachtigen moesten ze een spelletje spelen en vraagjes oplossen en opdrachten uitvoeren. Renée kon op niet veel vragen antwoorden, maar de kinderen hielpen haar vooruit tot bij de mand. En Renée leerde heel veel bij.

Toch werd Renée wat onrustig. ‘Hoe ga ik ooit kunnen onthouden wanneer welke stukken fruit opgegeten kunnen worden?’ Maar ook daar hielpen de kinderen mee. Ze maakten een kalender. Ze gingen na welke groenten en welk fruit er in hun geboortemaand geogst kunnen worden en tekenden dit op een kalender.

Renée droomde ook over het voortonen van het plukken van de appels en het zoeken naar de kleine appelbomen. Want appelbomen bestaan in verschillende groottes. Je hebt hele grote, middelgrote en lage of kleine appelbomen. Ze gingen zelf op zoek naar de lage appelbomen en ze vonden die!

Niet alleen lage appelbomen, ze vonden daar plantjes zoals aardbeiplanten en bessenstruiken, heel veel soorten, ook moerbeien die aan een hele grote boom groeien en lekkere druiven.

Die druiven groeien ook aan een struik, maar geen gewone! Die klimt de muur op! Renée hoorde de juf zelf vertellen dat je van druiven ook rozijnen kan maken! Maar dat vindt zij niet zo lekker, daar zit te weinig sap in. Renée zei: ‘Die rozijnen is iets voor mensen en ze mogen ze allemaal opeten van mij.’

Renée droomde over het proeven van de fruitsoorten en dacht eraan hoe moe ze was.

Daarna gingen ze naar de composthoop. Want de juf wou die schillen en de restjes niet in de vuilnisbak gooien. Zij hoort het de juf nog zo zeggen: 'Dat is minder goed voor het milieu. Composteren zorgt voor minder vervuiling van de lucht en zorgt ervoor dat dieren zoals wormpjes, kevers, vogels, misschien zelfs muizen enz. eten hebben als ze de restjes vinden. En het is nog eens goed voor de bodem ook, want je kan er de planten, bomen en struiken mee bemesten. Daar gaan ze goed van groeien.'

Renée vond de tocht heel erg leuk en zij heeft veel bijgeleerd. Maar zij droomt nog over iets dat ze heel graag zou willen. Dat is zelf boompjes, plantjes en struikjes planten en die dan verzorgen. 'Hmmm, appels van mijn eigen boom. Dat zou fijn zijn!' denkt Renée.

Bronnen

- ▶ Ecologisch Leven en Tuinieren: www.velt.be
- ▶ EVA vzw: www.evavzw.be
- ▶ Oxfam Wereldwinkels:
- ▶ Wereldgezondheidsorganisatie: www.who.int
- ▶ Vlaamse Milieumaatschappij: www.vmm.be
- ▶ De gezondheidssite voor Vlaanderen: www.gezondheid.be
- ▶ Medisch Milieukundigen: www.mmk.be
- ▶ Instituut voor natuur en bosonderzoek: www.inbo.be
- ▶ Werkgroep voor rechtvaardige en verantwoorde landbouw: www.wervel.be
- ▶ Eerlijke handel: www.fairtrade.be

DE HELIX

Vlaamse Kennis- en Vormingscentrum
voor Natuur en Milieu

www.dehelix.be